

ЖАЛДҚ СУЎЗИ

1991 йил 1 январдан
чиқа бошлаган.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг газетаси

31 МАРТ, ЧОРШАНБА № 61 (568).
1993 йил.
Сотувда эркин нархда.

Ўзбекистон ва жаҳон:

МАМЛАКАТИМИЗНИНГ МАСЛАКДОШ ДАВЛАТЛАР БИЛАН АЛОҚАЛАРИ ТОБОРА МУСТАҲКАМЛАНМОҚДА

СУРАТДА: Бундан бир йил бурун Ўзбекистон Президенти Ислам Каримовни Малайзия раҳбарияти шундай илқ кутиб олган эди.

Мамлакатимиз Президенти Ислам Каримовнинг Жапония, Корея Республикаси, Индонезия Федерацияси ва Малайзия Подшолигига тарихий сафарига ҳам ҳадемай бир йил тўлади.

31 март кунини Малайзия Подшолиги Бош вазири, Малай Бирлашган Миллий Ташкилотга раиси Махатхир бин Муҳаммад бошлиқ ҳукумат делегациясининг Ўзбекистон Республикасига ташрифи бошланди.

Давлатимиз бошлигининг Малайзияга биринчи сафари чоғида икки мамлакат ўртасида сиёсий, иқтисодий, маданий алоқаларни шакллантиришга ва ривожлантиришга оид ҳужжатлар мажмуи имзоланган, подшолик аҳолиси бу дунёда Ўзбекистон деган мустақил ва маслақдош ўлка борлигини кашф этган эди. Ўзбекистонликлар 36 йил аввал мустақилликка эришган, бозор иқтисодиёти шарофати тўғрисида фаворон турмуш кечираётган Малайзияни кўрган бўлсалар, малайзияликлар мамлакатимизда кечаётган сиёсий, иқтисодий жараёнлар билан танишдилар, қадимий Туркистоннинг осори атиқаларини зиёрат қилдилар.

Иккинчи жаҳон уруши йилларида Япония томонидан босиб олинган Малайзияда боқинчилар урушда енгиландан кейин миллий озодлик ҳаракати авж олди. Нихоят, 1957 йил 31 августда нуфузли миллий гуруҳлар билан келишган Буюк Британия империяси Малайзиянинг мустақиллигини тан олди. Малайзия Буюк Бри-

тания империясининг собиқ мустамаккалари ҳамдўстлиги ва Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлиб кирди. Саравак, Сингапур ва Сабох бирлашиб, Малайзия федерациясига асос солинди. 1965 йилда эса Сингапур федерациядан чиқди.

Малайзия, собиқ социализм лагерини истисно қилганда, дунёда етиштирилаётган каучуқнинг 50 фоизини, қалайнинг 40 фоизини етказиб беради. Йирик қўшма корхоналар ҳиссаларининг асосий қисми Буюк Британия, Япония ва АҚШ компаниялари назоратда эканлиги мамлакат халқ хўжалигига ишончли маблаглар ва энг замонавий технология кириб келишига ҳамда маҳаллий ишчилар малакисини ошишига замин ҳозирлади.

Малайзияда нефть қазиб санаоти анча ривожланган: ҳар йили ўртача 24,5 миллион тонна «қора олтин» қазиб олинмоқда. Сўнгги йилларда эса электроника, ундирма, курилмиш материаллари ишлаб чиқариш санаоти ривожланди.

Султон ва ҳукумат сиёсатининг асосини минтақавий сиёсий, ҳарбий ва иқтисодий алоқаларни ривожлантириш ва тақомиллаштириш дастури ташкил этади. Эришилган тарихий ютуқлар асоси-

да аҳолининг кўпчилигини ташкил этувчи малайларнинг миллий манфаатларини тўқис таъминлаш билан бирга хитойликлар, ҳиндистонликлар ва покистонликларнинг иқтисодий ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш барқарор сиёсатининг гаровидир. Масалан, шаҳар аҳолисининг кўпчилигини ташкил этувчи ва фаворон турмуш кечирувчи хитойликларнинг барча иқтисодий ҳуқуқлари таъминланган ва давлат томонидан муҳофаза этилган. Айни вақтда уларнинг давлат, армия, полиция ва қозонлик тизимларида хизмат қилиши қонун билан чеклаб қўйилган.

Малайзияда бозор муносабатларини тақомиллаштиришга қараганда иқтисодий ислохотлар осе-тич уммоний минтақасидаги давлатларда ва мулкларда амалга оширилган иқтисодий ва ҳарбий сиёсатнинг иқобий натижасидир. Минтақадаги давлатлар ва мулкларнинг АҚШ, Австралия, Япония ва Европа ҳамжамияти мамлакатлари илғор ишлаб чиқариш муносабатлари ва замонавий технологиясини ўзлаштириши ялли, айни чоғда ўзига хос миллий сиёсат асосида кечди. Минтақавий иқтисодий сиёсатнинг арфалеклари тўғрисида барча ислохотлар ортқича талофат ва инқирозсиз жорий этилди. Иқтисодий ислохотларнинг босқичма-босқич амалга оширилиши давлатнинг ҳудудий аҳлиқлигини ва миллий бирлигини сақлаб

қолди. Етакчи хорижий компанияларнинг мамлакатда корхоналар қуриши, табиий бойликларни қазиб олиниши ва қайта ишлашда ҳамкорлик қилиши натижасида қўшимча маблағ ва илғор бошқарув ўзлаштирилди.

Малайзиядаги ҳозирги барқарор сиёсий вазият ва фаворон турмушнинг уч асоси мавжуд: биринчидан, иқтисодий сиёсатнинг миллий давлатчилик мафқураси — «рукунегар», яъни давлат асослари деган расмий сиёсат билан уйғунлашиб кетганлигидир. Иккинчидан, чет эллардаги етакчи компанияларнинг Малайзия иқтисодиётига сармоа қўйиши ва мамлакат бойликларини ўзлаштиришда бевосита иштирок этиши. Бу илғор ишлаб чиқариш муносабатлари ва замонавий технологиянинг ўз вақтида кириб келишига ҳамда Малайзиянинг қўшма бозорига тезроқ чиқишига имкон яратди. Учинчидан, соф иқтисодий омил, яъни камб маҳсулотларни жаҳон бозорига олиб чиқиш йўлга қўйилди.

Хулоса қилиб айтиш мумкинки, Малайзия Бош вазири Махатхир бин Муҳаммад бошлиқ ҳукумат делегациясининг Ўзбекистон Республикасига ташрифи икки маслақдош ва тараққийларар давлатлар ўртасидаги алоқаларнинг янада мустаҳкамлашишига имконият яратди.

Барнобек ЭШПҲАТОВ,
(ЎЗА).

ҚУТЛУҒ МАРОСИМ

Германия Федератив Республикасининг Ўзбекистон Республикасидоғида факултада ва мухтор элчисини таъинланганига ҳамда унинг мамлакатимиз Президенти Ислам Каримовга ишонч ёрлиғи топширилганига ҳадемай бир йил тўлади.

Ушбу сана арафасида 30 март кунини Германиянинг Тошкентдан элчихонаси очилиш маросими бўлди. Унда шаҳар жамоатчилиғи фаоллари, дав-

лат ва ҳукумат муассасалари ходимлари, ишбилармонлар ва хорижий мамлакатларнинг Ўзбекистондаги ваколатхоналари вакиллари иштирок этдилар.

Германия Федератив Республикасининг Ўзбекистон Республикасидоғида факултада ва мухтор элчисини таъинланганига ҳамда унинг мамлакатимиз Президенти Ислам Каримовга ишонч ёрлиғи топширилганига ҳадемай бир йил тўлади.

Ушбу сана арафасида 30 март кунини Германиянинг Тошкентдан элчихонаси очилиш маросими бўлди. Унда шаҳар жамоатчилиғи фаоллари, дав-

лат ва ҳукумат муассасалари ходимлари, ишбилармонлар ва хорижий мамлакатларнинг Ўзбекистондаги ваколатхоналари вакиллари иштирок этдилар.

Ушбу сана арафасида 30 март кунини Германиянинг Тошкентдан элчихонаси очилиш маросими бўлди. Унда шаҳар жамоатчилиғи фаоллари, дав-

(ЎЗА).

ЛОЙИҲА

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

УМУМИЙ ФЙДАЛАНИШДАГИ ҲАВО, ТЕМИР ЙЎЛ, ИЧКИ СУВ ВА АВТОМОБИЛЬ ТРАНСПОРТИ ЙЎЛОВЧИЛАРИНИНГ МАЖБУРИЙ ШАХСИЙ ДАВЛАТ СУҒУРТАСИ ТЎҒРИСИДА

Йўловчиларнинг давлат мажбурий суғуртаси шартшароитини янада тақомиллаштириш ва яхшилаш мақсадида:

1. Белгилаб қўйилсинки, ҳаво, темир йўл, ички сув ва автомобиль транспорти йўловчилари сафар (парвоз) вақтида ёки тайёрагоҳ, шохбонат, бекат, бандаргоҳда бўлиб бериши мумкин бўлган бахтсиз ҳодисалардан давлат мажбурий суғуртасидан ўтказилиши шарт.

Қуйидагилар: шаҳар атрофига қатновчи темир йўл, ички сув ва автомобиль транспорти йўловчилари.

шаҳар ичида қатновчи ва бир йилда. Қорақалпоғистон Республикаси доирасида шаҳарлараро қатновчи автомобиль транспорти йўловчилари учун давлат мажбурий суғуртаси қўлланилмайди.

2. Суғурта тўлови чиқати қўшимча қўшилганда уни транспорт ташкилоти йўловчидан ундириб олади.

Суғурта пули ҳамда суғурта тарифини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси белгилайди.

Умумий фойдаланишдаги ҳаво, темир йўл, ички сув ва автомобиль транспортда бепул юриш ҳуқуқидан фойдаланувчи йўловчилар амалдаги қонунларга мувофиқ суғурта пули тўламаган ҳолда давлат мажбурий суғуртасидан ўтказилиши шарт.

Транспорт ташкилотлари йўловчилардан олинган суғурта тўловларини транспорт ташкилотлари билан давлат суғурта идораси ўртасида тузилган шартномаларда белгилаб қўйилган миқдорда давлат суғурта идораларига ўтказиладилар.

3. Йўловчилар чиқати соғно олиб, дастлабки жўнаш жойини (тайёрагоҳ, шохбонат, бекат, бандаргоҳ) худудига борган пайтларидан бошлаб транспорт воситаси ядвал бўйича жўнашига қўпи билан бир соат қолгунга қа-

дар суғурталанган ҳисобланадилар.

Суғурта муддати йўловчи борар манзилдаги тайёрагоҳ, шохбонат, бекат, бандаргоҳ худудидан чиққандан кейингина тугайди.

4. Суғурта қилинган йўловчи транспортда бўлиб қолган бахтсиз ҳодиса тўғрисида шикоятланган ёки умумий меҳнат қўбиятнинг йўқотгани тақдирда давлат суғурта мувошириғи унга суғурта пулини жўраётган оғир-енгиллигининг тегишли даражасига қараб тўлайди.

Суғурта қилинган йўловчи ҳалок бўлгани тақдирда суғурта пули унинг меросхўрларига тўланади.

Суғурта пули тўлашда ривож этилган етказилган шикоят даражасини

аниқлаш қондаларини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси тасдиқлайди.

Йўловчиларнинг мажбурий шахсий давлат суғуртаси юзасидан тўланадиган суғурта пули давлат ижтимоий таъминот йўли билан тўланадиган пуллardan қатъи назар етказилган зарар ўрнини қоплаш тартибидан ва шахсий суғурта шартномалари асосида тўланади.

5. Транспорт ташкилоти суғурта қилинган йўловчи дўчор бўлган транспортда бўлиб қолган бахтсиз ҳодиса ҳақида тегишли ҳужжат тўзиб, уни йўловчига, йўловчи ҳалок бўлган тақдирда эса унинг меросхўрларига топширади.

Қонун лойиҳаси юзасидан таъйин ва мулоҳазаларини Транспорт, йўл хўжалиғи, алоқа ва информатика қўмитасига, қуйидаги манзилга юборинг: 700008, Тошкент шаҳри, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ

ИСЛОМ АБДУҒАНИЕВИЧ КАРИМОВГА

САМАРҚАНД ШАҲРИДА ИСТИҚОМАТ ҚИЛАЁТГАН

БУХОРО ЯХУДИЙЛАРИДАН

ОЧИҚ ХАТ

Ҳурматли Ислам Абдуғаниевич!

Сизни Самарқанддаги Бухоро яхудиёлари номидан умумхалқ Навруз байрами билан муборакбод этишга ижозат бергайсиз. Биз сиз илгари сураётган Ўзбекистон истиқлолини мустақамлаш дастурини тўла-ўқис маъқуллаймиш! Сиз ўтказаетган ички ва ташқи сиёсатини тақдир тақозоси билан бутун дунёга тарқалиб кетган бизнинг барча миллатдошларимиз тушуниб қабул қилдилар ва қўллаб-қувватламоқдалар.

Самарқанд ҳокимининг қарорига биноан вилоят, шаҳар жамоатчилиғи 1993 йил сентябрь ойининг биринчи ярмида «Шарқ» даҳасининг 150 йиллигини нишонлайди. Даҳасиз мустақил Ўзбекистон Республикасидоғида барча Бухоро яхудиёларининг ўзига хос бегиғи ҳисобланади. Республикаимизнинг фахри бўлган таниқли адабиёт ва санъат арбоблари, олимлар шу ерда таваллуд топиб, яшаб, меҳнат қилганлар. Юбилей кунларида хориждаги маданият арбоблари, ишбилармонлар ва миллатимизнинг бошқа намоёндалари шахримиз меҳмони бўладилар.

Муҳим давлат ишлари билан жуда банд бўлишиңизга қарамай, юбилейимизда сиз, Ўзбекистон Республикаси Президентини кўришдан биз гоёт хушмуд бўлур эдик. Бухоро яхудиёлари маркази — «Шарқ» даҳасининг 150 йиллик юбилейининг нишонлангани Ўзбекистон Республикаси раҳбарияти ўтказаетган тинчликсевар ва байналмилал сиёсатдан далолат беради.

Саминий эҳтиром билан, юбилейни ўтказиш шаҳар комиссияси ва маданият маркази кенгаши топшириғига биноан:

СОДИҚОВ Н. И. — юбилей комиссиясининг раиси, шаҳар ҳокимининг муовини

БАДАЛОВ И. З. — комиссия раисининг муовини, Сибё тумани ҳокимининг биринчи ўринбосари

ЛЕВНОВ Я. М. — Самарқанд шаҳридаги Бухоро яхудиёлари маданият марказининг раиси

АБРАМОВ М. М. — тарих фанлари доктори, профессор, маданият маркази раёсатининг аъзоси.

ВОИВАЧЕВ Б. Х. — даҳа комитетининг раиси, шаҳар кенгашининг депутати.

(ЎЗА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ САБЗАВОТКОР, БОҒБОН

ВА СОҲИБКОРЛАРИ КЕНГАШИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ

МУРОЖАТИ

Ҳурматли сабзавоткорлар, боғбон ва соҳибкор ур-тоқлар!

Она юртимиз Ўзбекистон азалдан сара сабзавот, подиз маҳсулотлари, ширин-шакар мева ва узумлари билан дунёга машҳур. Бу нознеъматлар ҳар бир хонадон дастурхонини, тўй-ҳашамаднинг безаб тўради, инсонга روҳат бериб, саломатлигини мустаҳкамлайди.

Республика агроасоат мажмуининг етакчи соҳаларидан бўлган мева-сабзавотчилик ва узумчилик халқимизни озим-оғират маҳсулотлари билан таъминлашни йил сайин яхшилаб беришда ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиб келмоқда. Бугунги кунда ҳурматли Президентимиз Ислам Каримов раҳбарлигида мева-сабзавот, узумчилик, картошка, подиз маҳсулотларини етиштиришни қўлайтириш, уларни сақлаш, сотиш ва қайта ишлашни тез суъратлар билан ривожлантириш иқтисодларни яратилмоқда. Жамоа ва давлат хўжалиқлари билан бир қаторда ижара-пудрат, ширкат, фермерлик, шахсий деҳқон хўжалиқлари ҳам ривожланиб бормоқда.

Об-ҳаво ёмон келган ўтган хўжалиқ йили барча деҳқонларимиз қатори сабзавоткор, боғбон ва соҳибкорлар учун ҳам оғир бўлди. Аммо меҳнаткаш халқимиз табиат инижликларини ҳар галликдек фидокорона меҳнати билан енгиб, олдиларда турган катта вазифаларни шарофат билан бажаришга муваффақ бўлдилар.

Боғларимиз, даладларимиз ҳун сайин гўллаб-йиланмоқда. Деҳқон боғбон ва соҳибкорларимиз мўл ҳосил заминини яратиб йў-

лида катта умид-ишонч билан астойдил меҳнат қилмоқдалар.

Ана шу улугвор мақсадни амалга ошириш, нузда баракали ҳосил кўтариб, халқимиз ҳаётини янада фаворон этишга қўшади ҳиссамизни қўлайтириш йўллари билан мақсадда биз, сабзавоткор, боғбон ва соҳибкорлар Президентимиз ташаббуслари билан қадрингиз кенгаши-мида долзарб масалаларни, мавжуд муаммоларни ҳал этиш йўллари афрофали муҳофиза қилиб, ишнинг самардорлигини ошириш режаларини маслаҳатлашиб олдид.

Биз, кенгаш қатнашчилари республика сабзавоткорлари, боғбон ва соҳибкорларига, шу соҳанинг барча мутахассенларига муурожаат қиламиз.

Баҳорги дала ишларини уюшқондан билан қисқа муддатларда сифатли қилиб бажаришни таъминлайлик. Ҳар бир гектар ерда қўчалар тўлиқ бўлишини, уларни ҳосил қилишни таъминлашга қўшади ҳиссамизни қўлайтириш йўллари билан мақсадда биз, сабзавоткор, боғбон ва соҳибкорларимиз мўл ҳосил заминини яратиб йў-

лида катта умид-ишонч билан астойдил меҳнат қилмоқдалар.

Ана шу улугвор мақсадни амалга ошириш, нузда баракали ҳосил кўтариб, халқимиз ҳаётини янада фаворон этишга қўшади ҳиссамизни қўлайтириш йўллари билан мақсадда биз, сабзавоткор, боғбон ва соҳибкорларимиз мўл ҳосил заминини яратиб йў-

лида катта умид-ишонч билан астойдил меҳнат қилмоқдалар.

Боғларимиз, даладларимиз ҳун сайин гўллаб-йиланмоқда. Деҳқон боғбон ва соҳибкорларимиз мўл ҳосил заминини яратиб йў-

(Давоми 2-бетда).

Сув—бебаҳо бойлик

Бундан беш-олти йил муқаддам Ригада Виктор Давидович деган киши билан таъкиқчида. Бир вақтлар Чирчида яшаган бу одам мендан сураб қолди: Бўстонлик районидан экансиз. Солиқда бир булоқ бор эди, биларсиз? — Ҳа, уни «Бойбулоқ» дейишди.

— Уша чашма сувини тушларимда кўриб чиқаман... Келаятганимизда бир шиша ола келмасиз-да?

— Латвияда ҳам қанчадан-қанча дарёлар, мовий кўллар бор-ку...

— Борликка бор-а, лекин сувимизнинг мазаси ушундай эмас-да. Дам олиш кунлари атайлаб Солиққа бориб, булоқлар сувидан тўйиб-тўйиб ичардик, жилғаларда чуқурилиб роҳатланардик. Чашма сувини ичаётганимизда бутун вужудим куч-қувватга тўлаётгандай, танамга тириклик шарабати сингиб бораётгандай бўларди. Эҳ, қандай бебаҳо бойликларингиз бор-а!

Дарҳақиқат, Узебекистонда дарё ва уммонларга битмас битмас куч-қувват, жилғою сойларга ҳаёт бағишловчи, инсонларнинг асосий тирлик неъматини булган булоқлару чашмалар сероб: Мингбулоқ, Бойбулоқ, Музбулоқ, Тошбулоқ, Маржонбулоқ... Бу рўйхатни истоганча давом эттириш мумкин. Айниқса, тоғлик минтақаларда минглаб чашмалар мавжуд, уларнинг ҳар бири кишилик тарихи билан чамбарчас боғлиқ. Зеро, қадим-қадимлардан одамлар жилғою булоқлар бўйига макон қурганилар, яъни манзиллардан оби ҳаёт излаганилар. Шу боисдан андқолларимиз «Сув — олтиндан қиммат» дея

булоқларнинг хосияти ҳақида ақиб ривоятлару афсоналар битишган. Ҳозирги пайтда Марказий Осиё қишлоқининг куруқлиги боғлаётган севилмоқда. Тоғлардаги асрий музликлар майдон қисқариб, ёғингарчилик миқдори кемайиб кетаётди. Бу ҳол республикамизнинг асосий қон томирини — Аму ва Сир сувларининг озаёнишига сабаб бўлмоқда. Инсон учун сув ҳаёт манба бўлса, ўрмонлар ана шу оби ҳаётни жамғариб, уни метёрида тарқатиб турувчи

нинг аҳолиси кўмир ёки газ билан таъминланмаганлиги учун, улар яшаш бойликлари мазмун бўлмоқда. Агар илгари Туркистон, Ҳисор, Чоғтоқ, Қўрама, Утом ва бошқа тоғ тизмаларининг 3,3 грамм лойқа бўлса, бу кўрсаткич оқиб жойдаги ариқлар сувидан 18,6 — 108 граммгача етди. Шу боис дароҳторлар орасидан оққан сойларда тупроқ ювилиши модули 2,5 — 53 килограммдан ошмайди, ўрмонсиз аҳолиларда эса ана шу миқдор 6,1 — 1493 килограмм-

Бу мисолларни келтириш миздан мақсад муштарийлар этиборини ХХ асрнинг энг катта муаммоларидан бири — қишлоқ сув таъминлигига жалб этишди. Ахир табиатнинг барча неъматлари чексиз-чегарасиз, ҳадисиз интихоси, охири бор. Биз улардан тежаб-теграб, авайлаб фойдаланишни ўрганмас эканмиз, келажак авлодларини қарғишга учрашини мумкин. Шу боис қуйидаги тақлифларни ўртага ташламоқчиман:

Узебекистонда Есенкути, Борноми сувларидан қолшимайдон шифобахш булоқлар кўп. Ана шу чашмаларнинг сувларини қадонлаб сотишни йўлга қўйиш тўғрисида йўлбар қиришнинг вақти келди. Украинада, Қримда тош йўлбар чекараларида булоқлар атрофи ободонлаштирилиб, ҳордиқ чиқариш учун ўрмончилик ўрнатилган. Бу ерда бир зум ўтирган йўловчи чарчоғи қандай ёзилганини сезмай қолди. Республикамизнинг Жиззах, Қашқадарий, Сурхондарё вилоятларида ҳам кўплаб булоқлар ардоқда. Афсуски, айрим жойларда чашмалар ўз ҳолига ташлаб қўйилган.

Ота-боболаримиз сувга тушуришни катта гуноҳ санганлар. Келинлар, бива ҳам ана шу муқаддас анбаларимизни сидқидилдан бажо келтирайлик: сувимизни асраб-эъзолайтилик, чашма сойларимиз атрофини пок тутаёлик.

Булоқларимиз ҳеч қачон қуримасин!

Абдушукр ХОНАБАРОВ, Ўзебекистон Республикаси Ўрмон давлат қўмитаси раиси, Қишлоқ ҳўжалиги фанлари академиясининг мухбир аъзоси.

БУЛОҚЛАР ҲЕЧ ҚАЧОН ҚУРИМАСИН

н ташкил этади. Қўшни бўлган иккита сой сувининг кўпчилиги тошқин ва сел вақтидаги даими тақиб қосланганда қўйидагилар аниқланган: ўрмонсиз сойдан секундида 23 куб метр сув оққан бўлса, бу кўрсаткич дароҳтор билан қопланган сойда 10 куб метрдан ошмаган. Демак, сувнинг қолган қисми тупроқнинг остки қатламга синиб кетган.

Ўрмонларнинг аҳамияти фақат шунга эмас. Дароҳторлар орасидаги булоқлар ҳеч қачон қуримайди, оқиб жойдагиларнинг қўчилигида эса июнь ойига бориб сувнинг чиқishi тўхтаб қоллади. Бундан ташқари, ўрмонлар ичидаги булоқ сувлари ёз ойларида ҳам ариқлар сувига нисбатан 3—7 даража совуқроқ бўлади.

Ўрмонларнинг яна бир ноёб хусусияти шунки, бу

тан 16—30 кун ортқидир. Айни чоғда дов-дароҳторлар сувини физик парланшидан сарқайди. Яйдоқ ерларда ёғингарчиликнинг 77 фоизи парлана, ёнғоқзорларда 27—50, арчозорларда 24—31 фоиз ҳавога кўтарилади. 10 фоиз қисми ўрмонлардан иборат ернинг ҳар гектаридан 7—10 мм қўшимча сув тўпланиши мумкин. Демак, арчозорларда оби ҳаёт миқдори 500—1560, ёнғоқзорларда эса 900—2600 куб метр-га ортади. Албатта, бу кўрсаткич йилнинг кўроқ ёки намчи келишига қараб ўзгариб туради. Шуниси диққатга сазоворки, бир хил шароитда жойлашган, дов-дароҳтор билан қопланган сойларда булоқлар сони 1,5—2 ҳисса кўпилади.

Ўрмонларнинг яна бир ноёб хусусияти шунки, бу

ришланиб волейбол бўйича оқиб турнир ўтказилди. Милитсия фахрийлари ҳўлдан мунтазам хабар олиб турилибди. Марҳум милиционер Хоннаҳмад Исмонлов олмас ички ишлар бўлими томонидан оталиққа олинган бўлиб, бу ҳовадонга ҳар тарафлама ёрдам бериб келинмоқда. Тожикистонликларга моддий ёрдам жамғармасига бўлим ходимлари ўн бир минг сўмга яқин маблағ ўтказишди.

Бу йил баҳорда бағдолик милиционерлар яна бир хайрли ишга қўл урдилар. Янги назорат пости агрофида милиционерлар боғи ташкил қилинди. Бу боғга 1200 тупдан зиёд мевали, 500 туп терак, 100 тупдан ортқроқ ҳар-хил гул кўчатлари ўтказилди. Боғи ташкил этишда Анваржон Собиров, Мухторжон Солиев, Соибжон Саминжонов, Йўлдош Имомов, Мухторали Йўлдошев каби осийшталик посбонлари катта ҳисса қўшишди.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ, «Ҳалқ сўзи» мухбири.

қилиш мумкин. Бу йил баҳорда бағдолик милиционерлар яна бир хайрли ишга қўл урдилар. Янги назорат пости агрофида милиционерлар боғи ташкил қилинди. Бу боғга 1200 тупдан зиёд мевали, 500 туп терак, 100 тупдан ортқроқ ҳар-хил гул кўчатлари ўтказилди. Боғи ташкил этишда Анваржон Собиров, Мухторжон Солиев, Соибжон Саминжонов, Йўлдош Имомов, Мухторали Йўлдошев каби осийшталик посбонлари катта ҳисса қўшишди.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ, «Ҳалқ сўзи» мухбири.

қилиш мумкин. Бу йил баҳорда бағдолик милиционерлар яна бир хайрли ишга қўл урдилар. Янги назорат пости агрофида милиционерлар боғи ташкил қилинди. Бу боғга 1200 тупдан зиёд мевали, 500 туп терак, 100 тупдан ортқроқ ҳар-хил гул кўчатлари ўтказилди. Боғи ташкил этишда Анваржон Собиров, Мухторжон Солиев, Соибжон Саминжонов, Йўлдош Имомов, Мухторали Йўлдошев каби осийшталик посбонлари катта ҳисса қўшишди.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ, «Ҳалқ сўзи» мухбири.

Савоб

Хайрли ишга қўл уришди

Қўён тарафдан Бордоб посёлчасига кириб келаваришда бир неча йилдан буён давлат автомаобил назорати пости қўрилиши бошланганча битмай ётарди. Район ички ишлар бўлимига милиция подполковниги Шерождон Эркабоев бошқариб бўлиб келди-ю, бўлимда ишлар икбий таррафга ўзгарганлиги маазкур постнинг тез кунда кириб битказилганлигидан хабариди.

Бўлим ходимлари халқ билан алоқани мустаҳкамлаб, районда тартиб-интизомга қатъий риоа этишмоқда, жиноятчиликнинг олдини олиш борасида ибратли ишларни бажаришмоқда. Райондаги «Пахтакор», «Узебекистон», Богод жамоа ҳўжалиқларида халқ

дружиначилари иши айниқса яхши йўлга қўйилган. Махалла қўмиталари, жамоатчилик милиция ишга хайрихоҳлик билан қараб, қишлоқларда юксак маданиятни қарор топтириш учун курашмоқда.

— Президентимизнинг уюшган жиноятчиликка, салбий иллатларга қарши кескин кураш бошланганлиги айни кунда бўлди, — дейди ички ишлар бўлими бошлиғи, милиция подполковниги Шерождон Эркабоев. — Бўлимиз ходимлари қатъий режа асосида иш олиб бориб, кумхуриятимиз раҳбарияти сибсатини амалга оширишга ҳаракат қилаётирлар.

Утган йили бўлимда бир неча йил бошлиқ бўлиб ишлаган Мунавваржон Саминжонов хотирасига ба

Нодира Жабборова 16 йилдан буён Самарқанд шаҳар Темейрйўл районидидаги 3-дорихонада хизмат қилиб келади. Айни кунда, маазкур дорихонада тиббий хизмат яхши йўлга қўйилган. Нодира она мижозларига нисбатан ниҳоятда хушмуомала. Шунга яраша, эл ичидидаги обрўси ҳам чакки эмас.

СУРАТДА: дорихўнос Н. Жабборова иш устида. Ф. АЛИЕВ олган сурат.

Шарқнинг буюк алломалари

Она замни бағриддан бирор маъдан хависининг топилиши халқ фаровонлиги учун нақадар фойдали бўлса, алломаларимизнинг унутилган бой маданий меросидан бирор қимматли асарини дунё юзини қайта кўриши ундан ҳам кўбончи ҳўдасидир. Буюк ўзебек олим Абул Қосим Махмуд аз-Замахшарийнинг «Камалат» нашриётида чоп этилган «Нозик иборалар» рисоласи ҳам ана шундай қимматли меросимизнинг ички бир ёмбисидир. Айниқса, бу хайрли, гоёт фойдали юмушини амалга оширишда шарқшунос олими, филолог ва фанлари номзоди Убайдулла Уватовнинг хизматлари беқисбдир. Неки келганда бу фидойи олимнинг халқимизга оламшумул бой тарихнамиз, меросимизни таъиништириш ва тарғиб этишда тинмай ғайрат кўрсатаётганининг алоҳида таъкидлаш ўринлидир. Жумладан, арб тарихчиси Ибн Арабшўхнинг бобоклонимиз ҳўдиқати «Амр Темур тарихи» асарини арб тилидан таржима этиб, муфассал изохлар билан халқимизга етказиб бергани ҳам маданий ҳўдимида катта воқеа бўлди.

Хайр ибн ал-Ҳамза ва аз-Замахшарийнинг қабри буюк алломаларимизнинг ҳайратланарли қашқирлари ор естида пайдо бўлган нодир маънавиятнинг сингари дунё маънавиятига бебаҳо бойлик бўлиб қўшилди.

Афсуски, ўтмишда ана шундай буюк алломаларни ештиштирган халқимиз ўтган чорак нам бир аср давомида ўз тарихидан, маданиятидан махрум этилиб келинди.

Яқинзамни, бахтимизга билимдон тарихчилар, заҳматкаш олимлар, тарихга меҳр кўзи билан қарайдиган арбоблар бор экан, шулар шарофати тўғрисида ушанга маъшуру замонларда ўша кўнмадан ва унутилган бойликимиз яна ёруғ дунёга юз тўтмоқда.

Олимларимизнинг бундай хайрли сазй-ҳаракатлари тўғрисида амалга оширилган ишлар, албатта, халқимизнинг юксак маънавий камолотга эришувига катта ишкони яратди. Бу эса ўз навбатида мустанқил давлатимизнинг равақини таъминлашда, аз-Замахшарийнинг қабри буюк олимларимизнинг ҳаёти ва ижодини икхос эътибор билан ўрганишга тўғри келади. Яна шунинг ҳам фахр билан таъкидлашимиз мумкин. Та-

«НОЗИК ИБОРАЛАР»НИНГ НОЗИК НУҚТАЛАРИ

ниқли олимимиз У. Уватовнинг «Нозик иборалар» китоби ана шундай мўйиздан дарак берувчи хазинадан сирасига қиради. Шунингдек, маазкур китобда муаллифининг «Номи улуг, сўзи кутлу», «Ватандошимиз адабиёт», «аз-Замахшарийнинг шоғирдлари», «аз-Замахшарий ва Рашидуддин Ал-Вотот», «аз-Замахшарийнинг илмий ва ижодий фаолияти» каби мақолалари ва алломанинг 30 дан ортқ асарларига берилган шарҳ ва изохлари ўрин олгани, унда аз-Замахшарийнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти кенг қамровда ёритиб берилган. Шунингдек, муаллиф ўзининг маазкур рисола ва мақолаларида қайд этишча, Аллома, мелодий 1075 йилнинг 19 мартда Хоразмнинг Замахшар қишлоғида, серфарзанд оилада тулган, отаси ўзинишчи одам бўлган. У дастлаб сабоқчи отасидан олади. Тақдир тақазоси билан Замахшарийнинг бир оғи йўқ бўлиб умр бўйи оғиб оёнда юрган. Шунинг учун отаси уни хўнар ўрганишига унда-лади, ўғнига юборинини илтимос қилади. Замахшарий мадасида Қўб юртга, илгма қобилияти эрулигини намойи қилади. 12 йилда билимининг ошинуш учун Бухорога йўл олади. У ўғинишдан пайтида отаси вафот этиб келинган. Замахшарий бир шеърини отасининг дийдорига тўғулай қолгани ва «бир том остида насални малҳам бўлмаганлигини» ҳасратнадомат билан ёзади.

да ўқилиши тугатиб, она юрти Хоразмга қайтган, бир неча йил хоразмшўхлар хизматига бўлади. Хўндор мансабдорларга бағишлаб мадҳиялар битади. Улардан илтифот кутади. Лекин илми, фазилатига муносиб иззат-этибор қўрмайди.

аз-Замахшарий хоҳ она юртида, хоҳ хоризда бўлиши ўз даврининг маашур олимлари билан мунтазам мулоқотда бўлиб, кўплаб устоз шоғирдлар орттиради. Жумладан, устозлари ал-Несафаний, ал-Андалусий, каби олимлардан турли фан соҳаларини ўрганди. Натикадан у тилишунос, луғатшунос, адабиёт, арз, жуғрофия,

тафсир, ҳадис ва фикҳ бўйича етук олим даражасига кўтарилиди. У ҳаттоликда ҳам гоёт хўснат олим эди. Убайдулла Уватовнинг берган маълумотча, аз-Замахшарийнинг фан соҳалари ва шу жумладан илм, ақл-қироятга оид эллидан ортқ асарлари кўп. Бахтимизга уларнинг қўшимчи йил оша бизнинг давримизгага етиб келган.

Айниқса, унинг нахуварсарфини ўрганишида («Ал-Мурфасал» асарини қимматлиги жиҳадидан Фарбу Шарқ маашурини алломанинг нақадар даҳо бўлганини исботлайди. «Хатто бу ҳақда Шом (Сурия) ҳўқими Музаффариддин Мусо, — деб ёзади рисола муаллифи. — Кимда, ким аз-Замахшарийнинг асарлари нақадар катта аҳамиятга эга ва маашур бўлганлигини яна бир бор исботлайди. Шунинг ҳам таъкидлаш жоизки, ўзебек олимнинг араб тилини мукаммал ўрганиб, яна нахуварсарф ҳақида асар яратиб арабларнинг ўзини ҳайратда қолдириши бизнигча ҳаммага ҳам насиб бўлавермас керак.

Дарҳақиқат, Убайдулла Уватов ўзининг аллома асарларига берган шарҳида, унинг бир неча қўла-

малари сақланаётганини, неча асрлардан бери хориз олимлар тадиқот ишлари олиб боришатиганини айтади. Алломанинг бу асари 200 йил муқаддам биринчи марта Хўжа Исҳоқ Афанди томонидан усмонли турк тилига, сўнгра Европаннинг бир неча тиллари га таржима қилиниб, Париж, Лейпциг, Вена, Лейден, Норвегия, Миср ва Хиндистонда бир неча марта чоп этилган. Немис олимлари эса асарини етгита қўла-замасини ўрганиб, 1850 йили ички қилидиқ тадиқотий маънини нашр этирганлар. Шу ўринда афсуснадоматлар билан айтишчи муминки, алломаниннинг «бутун дунёнинг хазинаси билан баробар ҳў соҳланган асарини ўга ҳўллардан аллақачон ўз тилларига ўғириб, ундан бағраманд бўлган бир даврда, уни воғга етказган халқимизнинг ўзи ундан бебаҳра бўлиб келаятганини кишини кўп йўга толдирди.

«аз-Замахшарийнинг ҳўқур билими, буюк даҳоси ва фаннинг турки соҳаларига оид ўлмас асарлари ҳали ў ҳаёт пайтида қе бутун мусулмон Шарқда унга бетакорр шўҳрат келтирган. Уни ҳўқур хўрмат ва меҳр билан «Устоз ул-дунйа» («Бутун дунёнинг устози»), «Устоз ул-араб ва ал-ажам» («Араблар ва гайри араблар устози»), «Фарху Хваразм» («Хоразм фахри») каби номлар билан атаганлар.

Филология фанлари доктори, профессор Н. Иброҳимовнинг маълумот бери-

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ САБЗАВОТКОР, БОҒБОН

ВА СОҲИБКОРЛАРИ КЕНГАШИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ

МУРОЖАТИ

Узумчиликда кишичи, майизбоп навларни қўлайтириш билан бир қаторда ҳўрак, шарбат ва шароб учун ишлатиладиган навлар парваришини яхшилаб, юқори ҳосил олиш устида ишлагани йўлга қўйилди.

Этиштирилган ҳўсийлимизнинг тақдир, унинг халқимизга сифатли етиб бориши таёйирловчи, сотувчи, ва қайта ишловчи қўқоналар ишга кўп жиҳатдан боғлиқ. Республикаимиз олимлари, илм-фан арбоблари, маляисозлар: ўз изланишларининг натижаларини ишга таъиништириш кенг жорий этишга эришилди. Мева-сабзавотчилик, узумчиликда оғир ишларни механизация зиммасига ўтказишда деҳқонлар учун қўлай, уқули, кичик қувватли трактор ва бошқа қишлоқ ҳўжалик машина ва ускуналарни тетроқ ишлаб чиқариб, кенг жорий этишга!

Иқтисодчи олимларимиздан Вазирлар маҳкамасининг «Ўзебекистон Республикаси қишлоқ ҳўжалигида иқтисодий ислохотни янада чуқурлаштириш чоралари» тўғрисидаги қарорини тетроқ амалга оширишда, мева-сабзавотчилик, узумчилик ва бошқа соҳаларда бозор иқтисодигаги ўтиш жараёнида ишчи янги ташиқ этиш, меҳнатга ҳақ тўлаш, нарх сибсатини тўғри олиб бориш, чекиз-китобни тақомиллаштиришда амалий ёрдам кўтаиш.

Азиз дўстлар! Биз, кенгаш қатнашчилари ҳўрматли Ислом Каримов ташаббуси билан жумхўриятимизда биринчи мартаба сабзавоткорлар, боғбон ва соҳибкорлар курултойининг алоҳида ўтказилган ҳамда ишлаб чиқариш илғорларининг оқий мукофотлар билан тадиқлангани учун чекиз миiniaдорлигимизни билдирамиз.

Бу йил Ўзебекистонимиз мустақиллигини икки йиллигини ишонлаймиз. Бу шарафли йўлда республикамиз Президентини ва ҳўкумати томонидан ичкилик билиб олиб бориладиган буюбдорлик ишларини қўлаб-қувватлаб, давлатимиз равақига муносиб ҳиссаини қўшайлик. Ватанимиз мустақиллиги, халқимиз саодати йўлида астойдил меҳнат қилиб, 1993 йил вазибаларини шараф билан бажарайлик.

Ўзебекистоннинг шириншакор қовун-тарвузларини дунёга маашурдир. Шираси тилини ёрадиган, лекин ҳўзирда йўқолиб бораётган қовун навларини экалик.

Илғорлар тақрибисидан кенг фойдаланиб, илм-фан ютуқларига таяниб бор ва тоқзорларимизни тубдан яхшилайдик. Мевадан дароҳторларнинг, айниқса қамеб бўлиб кетган ўрик, анжир, лимон, хўрмо, ёнғоқ, бодом, хандон писта, анжол жийда экитган майдонларни кенгайтириш ишларини амалга оширайлик.

ишча, араблар аз-Замахшарий ҳақида тадиқиб, «Агар шу кўса, қўлоқ бўлмаганда араблар ўз тилларини билмас адиллар!» дейишар экан. Мана шулардан аён бўлдики, аз-Замахшарийнинг Абу Наср Фаробий, Абу Али ибн Сино, Ал-Хоразмий, Абу Ҳомид Газзолий, имом Исмоил ал-Бухорий, имом ат-Термизий сингари буюк зотлар билан беллашадиган донишманд қаторига қўшилиб ўринлидир. Бутунги кунда Алломанинг нодир асарлари жаҳондаги катта шаҳарларнинг кутубхоналарида қимматли хазиналарга тенг дуру гавҳардек сақланмоқда. Халқлар уни икхос-этиқод билан ўқимоқда. Ўзебек халқи эса халигача ўзининг буюк ўғлини ҳақида тузуқроқ тушунача ҳам эга эмас. Унинг ўйлаб нодир асарларидан бирораси ҳўзирчама қўзебек тилига таржима қилинмаган.

Фарбу Шарқда донги кетган даҳони ўз ватандошларини билмаганлиги таъбир жоиз бўлса, уят ҳамдир. Шундай экан, энди мустақилликка эришиб, келажимиз заминини мустаҳкамлаш учун буюк боболаримизнинг меросларини чуқур ўрганишимиз, уларнинг ҳўқимат-ибратларини халқимиз орасида кенг тарғиб қилишимиз лозим. аз-Замахшарийнинг «Нозик иборалар» рисолининг илк бор мутолаа қилган ҳўр бир китобхон инсонийлигининг нозик нуқталарини билиб олади. Аллома бир дил иборасида кўюнчаллик билан бундай деган эди:

«Бу дунё ибратли ишлару пайн-насиқатларга тўладур, айни вақтда кўз ишларига ҳам сероб». Ҳақ гап. Халқига буюк хизмати синган аз-Замахшарийнинг пок руҳи айни кунларда Хоразм заминидан

Вилло АМИНОВ, тарих фанлари номзоди, элшунос. Абдураҳим УМАРОВ, ҳўкumatшунос, Тўлқин РАСУЛОВ, Ўзебекистонда хизмат қўрсатган журналист.

